

De kruisweg van een ongelukkige liefde

Lotte Dodion. (2016). *Kanonnenvlees*. Amsterdam/Antwerpen: Atlas Contact. Isbn 978 90 254 4703 8, € 19,99, 64 blz.

'Alle gelukkige gezinnen lijken op elkaar, elk ongelukkig gezin is ongelukkig op zijn eigen wijze.' Misschien was Lev Tolstoj de eerste die het zo opschreef, maar we weten het natuurlijk al langer. Het door Homerus beschreven gezinnetje van Odysseus, Penelope en Telemachos werd bijna drieduizend jaar geleden al vakkundig ondergedompeld in ongeluk en ongemak. Want laten we eerlijk zijn, een flinke dosis tegenspoed weet ons, literatuurlezers, aanzienlijk meer te boeien dan het rimpelloze, idyllische geluk van knappe en evenwichtige personages.

Dat geldt niet alleen voor romans, maar zeker ook voor de poëzie, zelfs als een gedicht positief begint, zoals Gorters beroemde liefdesgedicht. De stralende woorden 'Zie je ik hou van je / ik vin je zoo lief en zoo licht' vinden na zestien regels onhandig gestotter en gestamel hun doodvonnis in 'Ik wou het helemaal zeggen – / Maar ik kan het toch niet zeggen.' Nee, voor liefde en geluk moet je niet bij de schone letteren zijn.

In de debuutbundel van Lotte Dodion is dat ('gelukkig') niet anders. *Kanonnenvlees* heet de bundel en de titel van het openingsgedicht, 'Schietgebed', sluit daar mooi op aan. Het heeft maar één regel en die luidt: 'Ik moet je iets vertellen'.

En dat is toch een openingszin die door iedereen gevreesd wordt die de illusie van een harmonieuze relatie koestert. Het zijn vijf woorden die ook alle kenmerken van een goed gedicht heb-

ben. De lezer voelt zich even uit het lood geslagen vanwege de ongemakkelijke, onheilspellende boodschap. Maar tegelijk roept de tekst ook vragen op. Wat ga je vertellen? Wie zijn 'ik' en 'je'? Volgt er iets veilig anekdotisch of kan de lezer niet om zijn eigen twijfels heen?

De gedichten die dan volgen lichten net genoeg tipjes van de sluier op om het mysterie in stand te houden. Lees bijvoorbeeld 'De nieuwe wereld':

we zitten aan tafel
onderhandelen de voorwaarden
van hoe elkaar nog te verdragen

we brengen het verleden in kaart
de afmetingen van hoe samen wij
waren

nu kiezen we kant
verdelen ons land
tot de laatste kamer

dit is de nieuwe wereld
grenzen op papier
afstand bewaken
tot we onbekend terrein zijn

met mijn laatste blik teken ik
we zijn nu vijanden op rust

Wie 'ik' en die ander zijn, blijft nog in het ongewisse, maar alles wijst erop dat zij een soort van gewapende vrede tekenen. Mijn vooringenomenheid stuurt de verbeelding in de richting van twee voormalige geliefden, die nu, uit financiële of andere noodzaak, gedwongen zijn hetzelfde huis te delen. Maar zeker is dat allerm minst.

Het gedicht schetst een terugval van

harmonie en romantiek naar een pragmatisch realisme. Die 'val' vertoont het gedicht zelf ook, tweemaal maar liefst. Want hoewel zo'n vrij vers niet echt een sonnet mag heten, heeft het wel veertien regels en toont het een chute ('val') zowel na de achtste (zoals in een Italiaans sonnet), als na de twaalfde regel (passend bij een Engels of Shakespearesonnet). Voor een liefhebber is zoiets om van te smullen!

Dat de hierboven gesignaleerde gewapende vrede nog een andere invulling kan hebben dan die tussen geliefden, blijkt overigens een paar gedichten verderop. In '1 september' verplaatst de handeling zich naar de eerste schooldag, wanneer 'ik' haar nerveuze kind bij de schoolpoort overlevert aan 'monden die goed gewapend zijn'. 'Ingerukt // mars' luiden de onverbidelijke slotwoorden.

Kanonnenvlees eindigt met een cyclus van veertien genummerde gedichten, door Lotte Dodion aangekondigd met een titelpagina waarop slechts een groot kruis staat, als in een overlijdensadvertentie. Daarachter wordt in veertien staties de kruisweg van een ten dode opgeschreven relatie getekend. Die parallel met de lijdensweg van Christus, zoals die in elke rooms-katholieke kerk op panelen aan de wand te vinden is, is een vondst. Maar wel een met risico. De dichter legt zich immers vast aan die veertien afbeeldingen, waardoor de tragische liefdesgedichten wel in dat katholieke keurslijf gedwongen moeten worden. Een paar schoonheidsfoutjes daargelaten lukt dit Dodion wonderwel.

In de eerste statie (in kerken benoemd als 'Jezus wordt ter dood veroordeeld') velt de geliefde van 'ik' in een oneerlijk

Lotte Dodion

proces waarin geen weerwoord mogelijk is zijn (of haar) vonnis: de relatie is ten einde, 'ik' staat er verder alleen voor. De tweede statie ('Jezus neemt het kruis op Zijn schouders') begint vrij dicht bij de bron:

ik heb het gedaan
het kruis opgenomen
ik wilde weten of ik het kon dragen

dus ben ik in je spullen beginnen
zoeken
ik moest het weten
heb ik de eerste spijker ingeklopt of
jij
waar zijn we gestopt met groeien
waar onze wortels omgehakt

(...)

het kruis is mijn maat niet
we hebben het samen gemaakt
vier handen moeten het dragen
hier zijn de mijne
(...)

Als de kerkelijke kruisweg en de dichter-

lijke zo soepel in elkaar overvloeien, dan word ik als lezer een beetje ongerust. Want dat 'kruis opnemen', dat geloof ik nog wel. Maar hoe gaat dat straks, als iemand bereid is het kruis over te nemen, of als een voorbijgangster het bezwete gezicht van 'ik' komt afdragen? Laten we deze twee passages even onder de loep leggen. Het gaat om de vijfde ('Simon van Cyrene helpt Jezus het kruis te dragen') en de zesde statie ('Veronica droogt het aangezicht van Jezus af').

ik trek haar deur achter me dicht
buiten
strekt iemand zijn armen naar me uit
ik loop er recht in

hij helpt mij dragen

het had eender wie kunnen zijn
het had niemand anders kunnen zijn

ik blijft even zwaar
ik voel zijn handen niet

Even lijkt de dichter hier haar hand te overspelen. Wie staat 'ik' hier op te wach-

ten? Is het een maatschappelijk werker? Een oude vriend? God zelf? Het zou allemaal zomaar kunnen, en het voegt hoegenaamd niets toe. Temeer daar deze weldoener in het volgende gedicht alweer voorgoed verdwenen is – net als Simon van Cyrene overigens. In dat volgende gedicht heeft Lotte Dodion het spoor overigens weer krachtig te pakken. Geen overbodige Veronica die haar een handdoek aanreikt, maar 'ik' zelf, die in het toilet van een restaurant haar gezicht afspoelt, in de hoop de herinnering aan haar ex zo ook kwijt te raken.

Ik geef nog een laatste voorbeeld, de elfde statie ('Jezus wordt aan het kruis genageld').

we hebben elkaar ons armen beloofd
ik had graag geloofd dat wij
de eeuwigheid zouden halen

in de praktijk
betekent voor altijd
niet tot de dood ons scheidt maar
zolang wij met elkaar kunnen leven

Hier komt het gedicht, net als in het vorige voorbeeld, weer knap los van het kerkelijke voorbeeld. Met als gevolg een veel krachtiger beeld. De subtiele betekenisverschuiving van 'voor altijd' in de laatste regels getuigt bovendien van inzicht in taal én mens.

Tot het verschijnen van *Kanonnenvlees* kenden wij de Vlaamse Lotte Dodion slechts als succesvol performer en *slam* poet. Met deze bundel mag zij zich ook tot de beloften van de reguliere 'papierpoëzie' rekenen. ■

Jan de Jong